

METROPOLITNÍ REGIONY

GS 11

METROPOLITNÍ OBLASTI A MĚSTSKÉ REGIONY VE STRATEGII EVROPA 2020

- ***Evropský hospodářský a sociální výbor, 2011***
  - specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie
  - Rada, Komise, Evropský parlament a Výbor regionů – stále více uznávají význam rozvoje metropolí v Evropě v rámci Územní agendy 2020, hospodářská a sociální soudržnost
- **velké město nebo jako polycentrickou skupinu měst**
  - obě kategorie zahrnují okolní menší obce a venkovské oblasti.
- kritický počet nejméně 500 000 obyvatel
- funkční regiony tvořící rozsáhlé hospodářské oblasti a trhy práce
  - zpravidla se nekryjí s (dlouhodobými) administrativními celky, jako jsou provincie a okresy.

- kreativní přístup k obrodě měst ve 21. století a odolných a konkurenceschopných metropolitních oblastí
- problémy související se správou a vlastní odpovědností a částečně roztržitost přístupů
  - přístupy shora dolů a zdola nahoru
  - problémy mezi velkými městy a menšími (příměstskými) obcemi a venkovskými oblastmi
  - víceúrovňová správa
  - Role EUROSTATu, ESPONu
- průkopníky dalšího rozvoje, každá z nich se svou vlastní identitou a rysy
  - kladný makroekonomický dopad
  - politiky rozvoje metropolitních oblastí souběžně s orientací na snížení regionálních nerovností
- příprava dlouhodobé vize metropolitní Evropy bez ohledu na hranice států

HISTORICKÝ VÝVOJ

- evropská regionální politika zásadním faktorem pro posílení Společenství
  - finanční podpora znevýhodněným regionům prosazující vyvážený a harmonický rozvoj v Evropě (RE 1972)
  - odstranění regionálních nerovností považováno za významný vedlejší cíl vytvoření jednotného trhu (1986)
- Města jako taková vstoupila do vytváření politiky EU později, ačkoli pilotní programy s městskou tematikou byly spuštěny již počátkem 90. let 20. století.
  - Mezi velkými a malými městy se nečinily téměř žádné rozdíly.
- Iniciativa EK sdělením *Udržitelný rozvoj měst: rámec činnosti* (1998)

„LABORATOŘE SVĚTOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ“

- s vysokou kvalitou, mezinárodní společnosti a výzkumná střediska, služby, aspekty kreativního vývoje všeho druhu a vzdělávací instituce
- poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti a značným počtem málo kvalifikovaných obyvatel, zdrojem (značných) sociálních, kulturních, environmentálních a hospodářských problémů
- *Metropolitní oblasti: sociálně-hospodářské dopady na budoucnost Evropy (2004)*
- *Evropské metropolitní oblasti – socioekonomické důsledky pro budoucnost Evropy (2007)*
- **Lipská charta z roku 2007** – městská agenda
  - včetně otázky velkých měst, jež je třeba řešit společným evropským rámcem v souladu se subsidiaritou
  - integrovaný přístup napříč odvětvími k vyváženému metropolitnímu rozvoji

SOUČASNÁ SITUACE

- **Aktéři** – absence/nedostatečná komunikace
    - Urbanisté, ekonomické subjekty, akademická sféra, správní orgány
    - Střety mezi venkovskými a městskými oblastmi (vč. příměstských) – roztržitost přístupů
  - **změna paradigmatu** směrem k orientaci na metropolitní oblasti a městské regiony
    - následek globalizace, pro niž je charakteristické vytváření mezinárodních sítí a hodnotových řetězců a rozostření státních hranic;
    - lepší interakce mezi městskými a venkovskými oblastmi;
  - **restrukturalizace** průmyslově orientovaných regionů a jejich přechod k nově specializovaným výrobním odvětvím a službám
    - specializace měst jako základ pro klastry přitahující investice;
    - následný vliv na hospodářská území a metropolitní oblasti;
-

PRVKY / PROBLÉMOVÉ OKRUHY

- blízkost univerzit, výzkumných středisek, **kvalifikovaných pracovníků**, regionálně rozvinutých hodnotových řetězců v průmyslu a vysoce vyvinutých služeb;
- mezinárodní propojení fungující souběžně s inteligentní interní **mobilitou a dopravními systémy**;
- **zelené město**: změna klimatu, nízkoenergetické a environmentální požadavky
- posílené a cílené místní a regionální **řízení a partnerství** veřejného a soukromého sektoru;
- výrazně pocíťovaná potřeba **koncentrovaného městského osídlení** namísto živelného růstu měst;

- **sociální udržitelnost**, demografická změna, kvalita práce na všech úrovních společnosti podporovaná vhodným vzděláváním a školením v regionu;
- naléhavá potřeba překlenout **kulturní rozdíly**, jejímž cílem je vytváření vhodných příležitostí pro menšiny, jež budou prospěšné pro celou společnost;
- potřeba zlepšit kvalitu **způsobu života a bydlení**, zejména v souvislosti s migrací;
- důraz na umění **urbanistického plánování**, které zajišťuje podmínky pro optimální rozvoj metropolitních oblastí jako celků, což zahrnuje zapojení urbanistů a architektů;
- záruky pro interní a externí jistotu a **bezpečnost**;
- **volný čas**.

- Smlouva o Evropské unii výslovně uznává „**územní soudržnost**“ jako obecný cíl po boku hospodářské a sociální soudržnosti.
- **Zásada subsidiarity** je navíc rozšířena na regionální a místní úroveň, neboť Smlouva výslovně zdůrazňuje místní a regionální autonomii.
- EHSV je přesvědčen, že rozvoj metropolí by měl skutečně pomoci **odstranit polarizaci na venkovské oblasti a města**.
- Síť METREX připravuje zajímavou iniciativu pro spolupráci měst a venkova v metropolitních oblastech (**URMA – *urban-rural cooperation in metropolitan areas***), v níž budou představeny metody a konkrétní projekty ke zlepšení této spolupráce.

PŘÍKLADY A MODELY

- spolupráce mezi **německými „Metropolregionen“** nabírá na intenzitě v rámci „*Initiativkreis Europäische Metropolregionen*“;
- „*pôles métropolitaines*“ existující ve Francii souběžně s „*pôles d'excellence*“;
- **Grand Paris** (včetně budoucího spojení s Atlantickým oceánem a se severem);
- očekávané rozšíření regionu **Öresund** a posílení Velkého **Stockholmu**;
- zvýšená intenzita projektů v nizozemském **Randstadtu** (okolo Amsterdamu a budoucího dvojměstí Rotterdam – Haag);
- budování metropolitních oblastí **Barcelony, Valencie a Bilbaa**;
- vznikající zkušenosti s místním partnerstvím podniků (*local enterprise partnership*) v některých větších **anglických** městech;
- metropolitní rozvoj městských regionů **Varšavy, Gdaňsku a Katovic** ve Slezsku; u obou posledně zmíněných příkladů se usiluje o výrazný přeshraniční dopad (Baltské moře a Česká republika);
- metropolitní rozvoj okolo **Prahy a Budapešti**;
- vznikající dvojměstí **Vídeň – Bratislava**;
- metropolitní ambice okolo **Lipska** se společným kulturním jmenovatelem „Lutherovo desetiletí“ v souvislosti s 500. výročím luteránské reformace z roku 1517.

- budování makroregionů
  - jako Pobaltí, Podunají a regionu severozápadní Evropy (Nord-Pas-de-Calais, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko a Severní Porýní-Vestfálsko).
- přeshraniční iniciativy
  - německá iniciativa „*Initiativkreis Metropolitane Grenzregionen*“
  - Öresund a Lille-Courtrai
  - řada nových iniciativ: Oberrhein (Basilej, Štrasburk, Karlsruhe), Niederrhein (Porýní-Falc, Lucembursko, Nantes), Katovice, Savojsko-Aosta, Hamburk / Öresund
- evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS, 2007)
  - vytváření intenzivnější spolupráce na základě hodnotových řetězců, doplněné o „superstrukturu“ tradiční spolupráce v oblasti kultury, vzdělávání, administrativní spolupráce atd.,
    - ESÚS Hamburk-Toulouse, v leteckém průmyslu.

WORKSHOP

„EVROPSKÉ A NÁRODNÍ METROPOLITNÍ REGIONY“

PLAUEN 24. –26. 1. 2008

- Metropolregionen in Europa, Deutschland und Sachsen
  - PETER JURCZEK
- Leipzig – eine Stadtregion auf der Suche nach internationaler Bedeutung
  - JOACHIM BURDACK
- Metropolitní region Brno
  - VÁCLAV TOUŠEK
- Metropolitní region plzeň
  - JAROSLAV DOKOUPIL
- Ústí nad Labem – od města po metropoli regionálního rozměru
  - MILAN JEŘÁBEK, JIŘÍ ANDĚL

Sächsisch-Tschechisches
Hochschulkolleg
Česko-saské vysoko-
školské kolegium

PETER JURCZEK

METROPOLREGIONEN IN EUROPA, DEUTSCHLAND UND SACHSEN

- „Europäischen Metropolregionen ...Motoren der gesellschaftlichen, wirtschaftlichen, sozialen und kulturellen Entwicklung“ zu verstehen, die die „Leistungs- und Konkurrenzfähigkeit Deutschlands und Europas erhalten und dazu beitragen“ sollen, „den europäischen Integrationsprozess zu beschleunigen“.
- **Rahmenbedingungen zur Entstehung „Europäischer Metropolregionen“**
  - die Umwertungen im deutschen Städtesystem als Folge der deutschen Vereinigung
  - die Integration der deutschen Städte in das europäische Städtesystem
  - der Strukturwandel der Wirtschaft
  - der Bedeutungsverlust der Nationalstaaten
  - die anhaltende Arbeitsmarktkrise
  - die Herausbildung einer neuen Semantik: ein Raum von Flüssen bzw. Strömen und Knoten, also ein Netzwerk-Raum
  - die Globalisierung

VORTEILE VON METROPOLREGIONEN

- Freiwillige Beteiligung und solidarische Zusammenarbeit
- Einbeziehung einer breiten Basis an Mitwirkenden
- Gewinnung der Privatwirtschaft, insbesondere auch größerer Unternehmen
- Setzen neuer Impulse und spezifischer Akzente
- Intensivierung des Engagements der Akteure
- Ausbau und Weiterqualifizierung der Innovativität
- Möglichkeit zur Bündelung der vorhandenen Potenziale
- Verbesserung der Kooperationsfähigkeit
- Freiwillige Beteiligung und solidarische Zusammenarbeit
- Einbeziehung einer breiten Basis an Mitwirkenden
- Gewinnung der Privatwirtschaft, insbesondere auch größerer Unternehmen
- Setzen neuer Impulse und spezifischer Akzente
- Intensivierung des Engagements der Akteure
- Ausbau und Weiterqualifizierung der Innovativität
- Möglichkeit zur Bündelung der vorhandenen Potenziale
- Verbesserung der Kooperationsfähigkeit

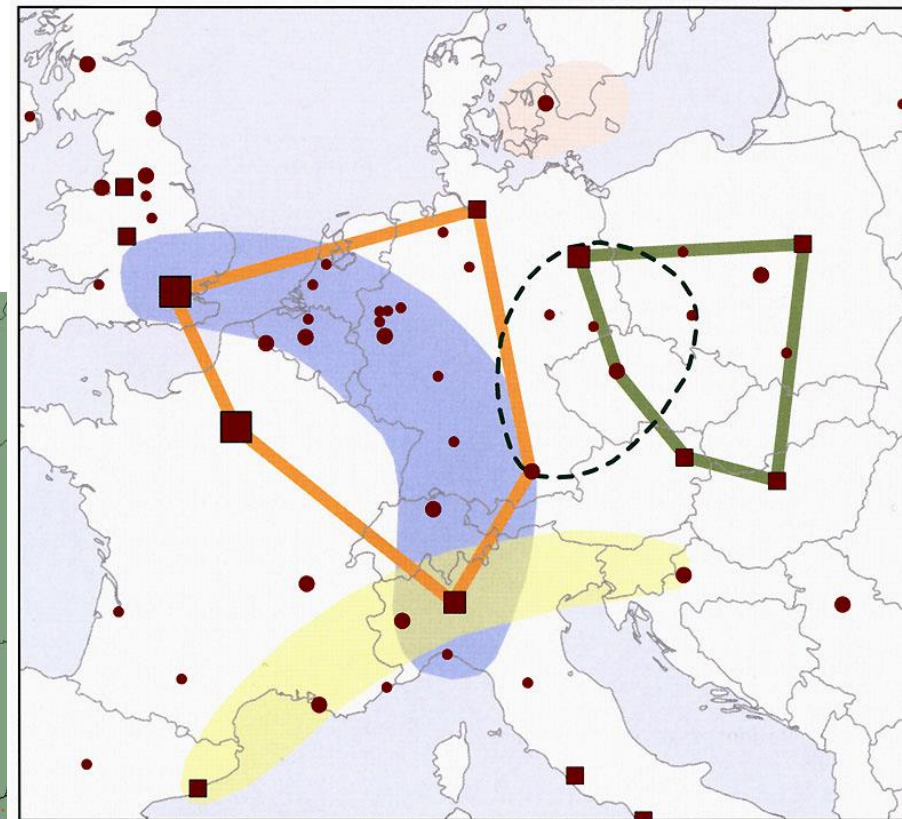
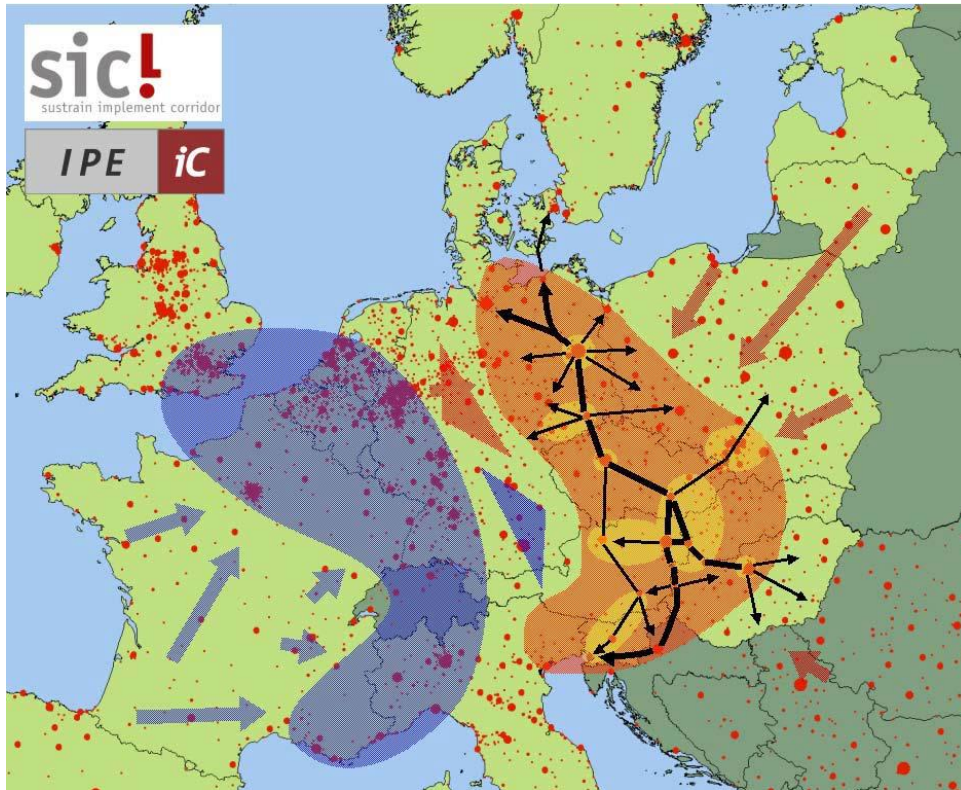

NACHTEILE VON METROPOLREGIONEN

- Komplexe bzw. komplizierte und dadurch schlecht funktionierende Organisationsstruktur
  - Gefahr vorübergehenden statt permanenten Engagements
  - Häufig Verzicht auf Einstellung zusätzlichen Personals im Metropolenmanagement
  - Ggf. Überschneidung von Kompetenzen (z.B. Wirtschaftsförderung, Stadt- und Regionalplanung)
  - Unter Umständen Ablenkung von den eigentlichen Problemen (z.B. abseitige Verkehrslage und unzureichende Verkehrsanbindung, ungünstige wirtschaftliche Entwicklung)
  - Bloßer Nachahmeffekt (inter-) nationaler Vorbilder
  - Teilweise lediglich nationaler Stellenwert, nur geringe Chancen auf internationale Bedeutung
  - Meistens hoher Konkurrenzdruck untereinander
  - Gefahr der Überbewertung ihrer Funktionen und Wirkungen
  - Einsetzen überdurchschnittlich hoher finanzieller Aufwendungen zur Prädikaterreichung
  - Ausbleiben von Fördergeldern, die hierfür (bislang) nicht gewährt werden
  - Permanenter Modernisierungsdruck
  - Eventuelle Dominanz der Metropole/n auf Kosten des suburbanen Umlands und/oder der ländlich geprägten Regionsteile
-

MODRÝ / ORANŽOVÝ BANÁN

Europäische Makroregionen Evropské makroregiony

Erweiterter deutsch-tschechischer Grenzraum
rozšířené česko-německé příhraničí

"Westeuropäisches Pentagon"
"Západoevropský pentagon"

"Mitteleuropäisches Pentagon"
"Středoevropský pentagon"

"Blaue Banane"
"Modrý banán"

"Sun Belt"

Öresund-Region
Öresund-region

Städte, města

0,5 bis < 0,75 Mio Ew., obyv.

0,75 bis < 1,5 Mio Ew., obyv.

1,5 bis < 3,0 Mio Ew., obyv.

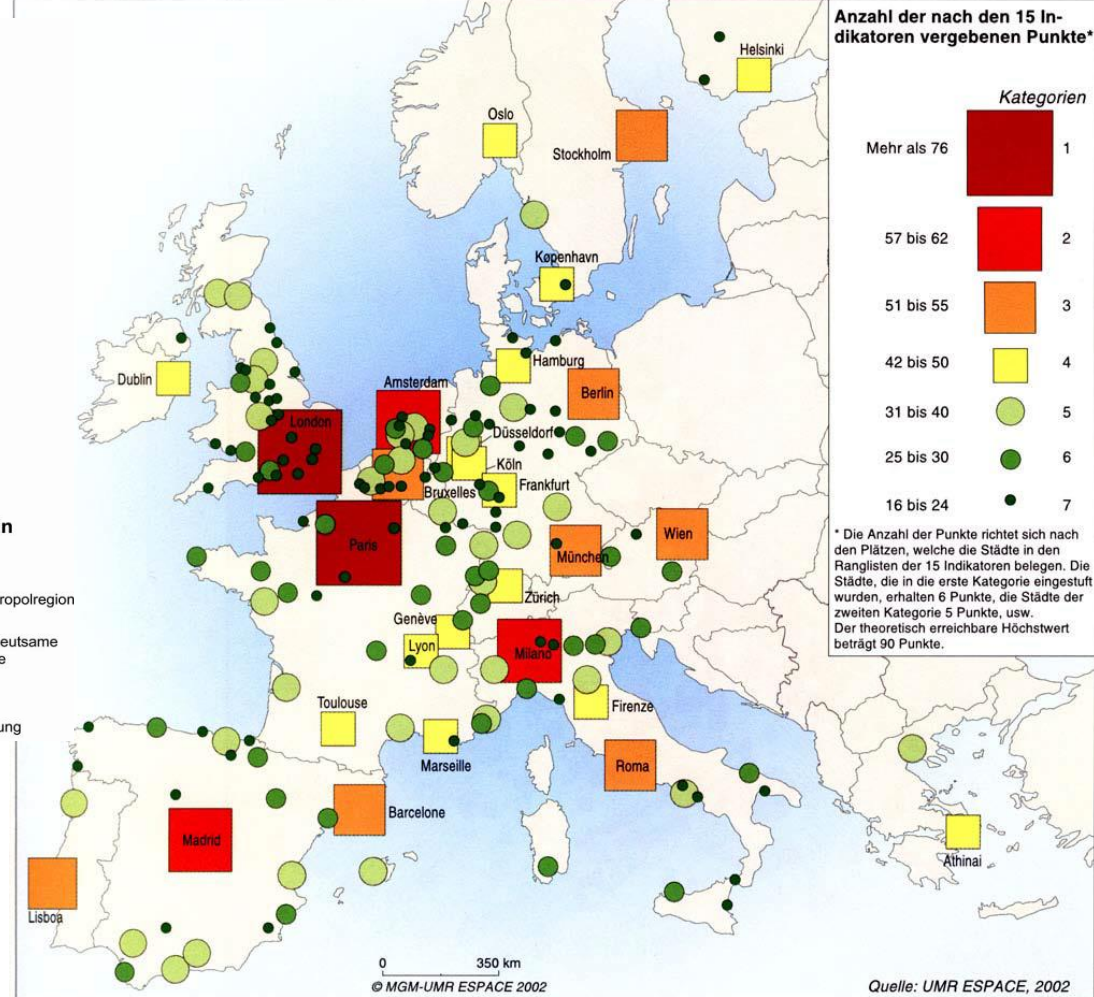
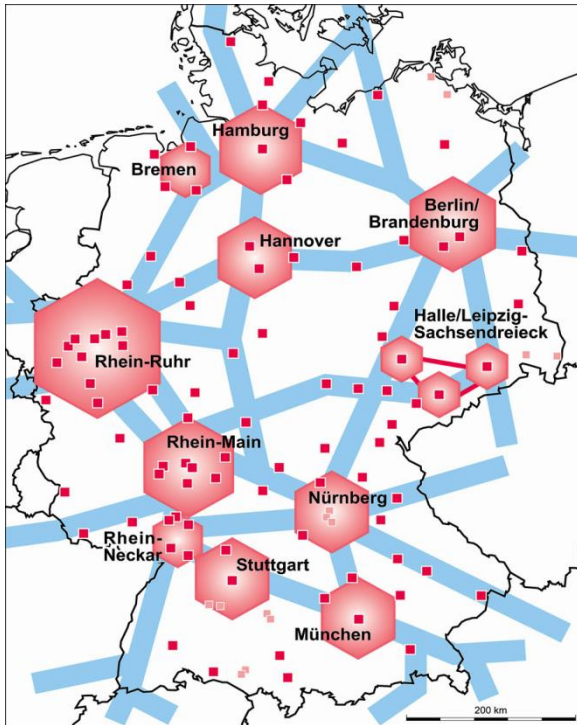
3,0 bis < 6,0 Mio Ew., obyv.

> 6,0 Mio Ew., obyv.

0 250 500 km

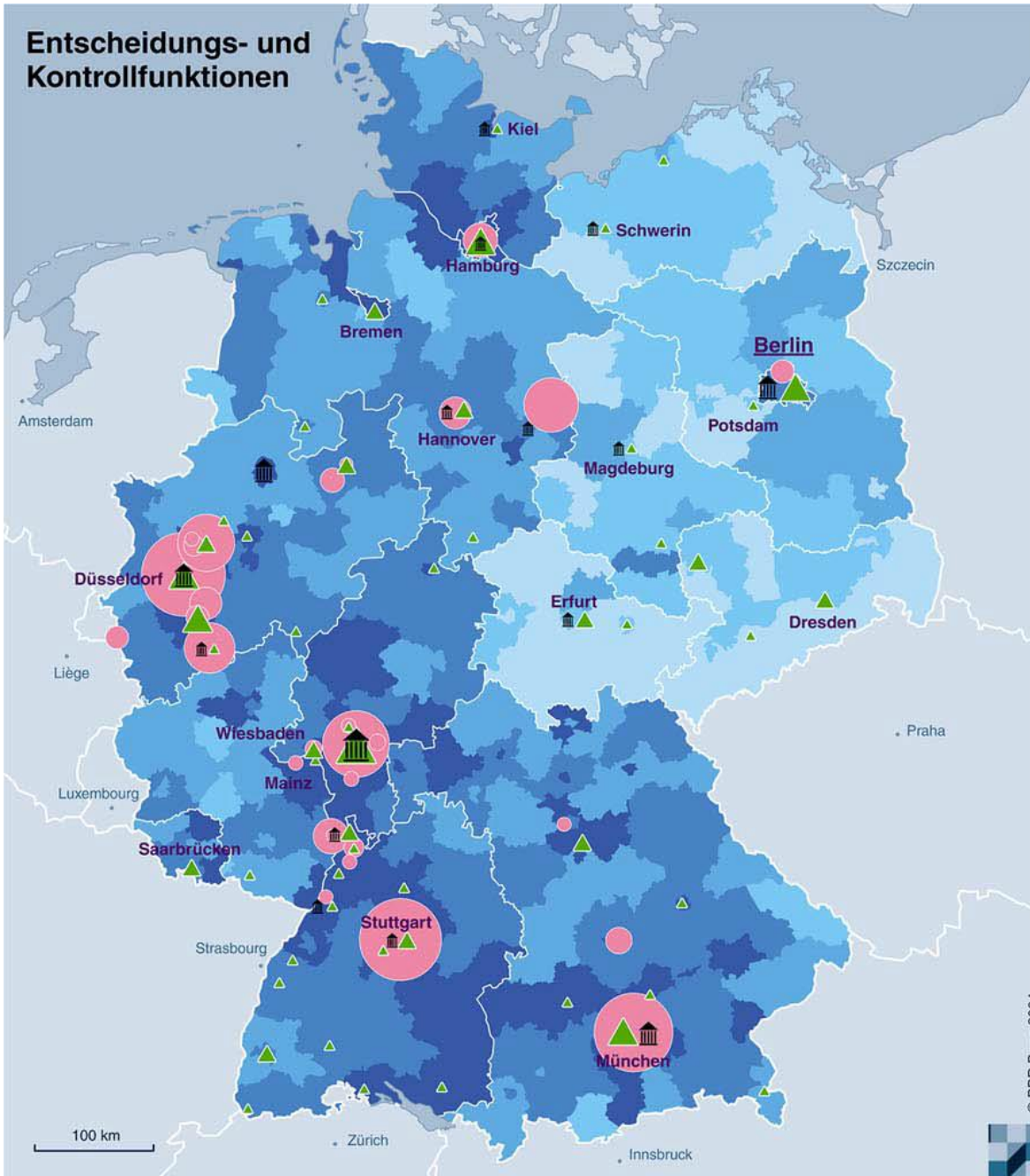

Les Villes européennes 2003

Quelle: Die Städte Europas, 2004 (Hrsg.: Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung), Original: Les Villes européennes: analyse comparative, 2003 (Hrsg.: DATAR)

Entscheidungs- und Kontrollfunktionen

Unternehmerische und kapitalmarktorientierte Entscheidungs- und Kontrollfunktionen

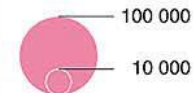
Anzahl der Niederlassungen höherwertiger, unternehmensnaher Dienstleister am Ort 2002/2003

Anzahl der Hauptsitze der 20 größten Banken am Ort 2003

Umsatz insgesamt der 1 000 umsatzstärksten Unternehmen der Welt am Ort 2000 in Mio. US-Dollar

Bruttoinlandsprodukt je Erwerbstätigen 2002 in Euro

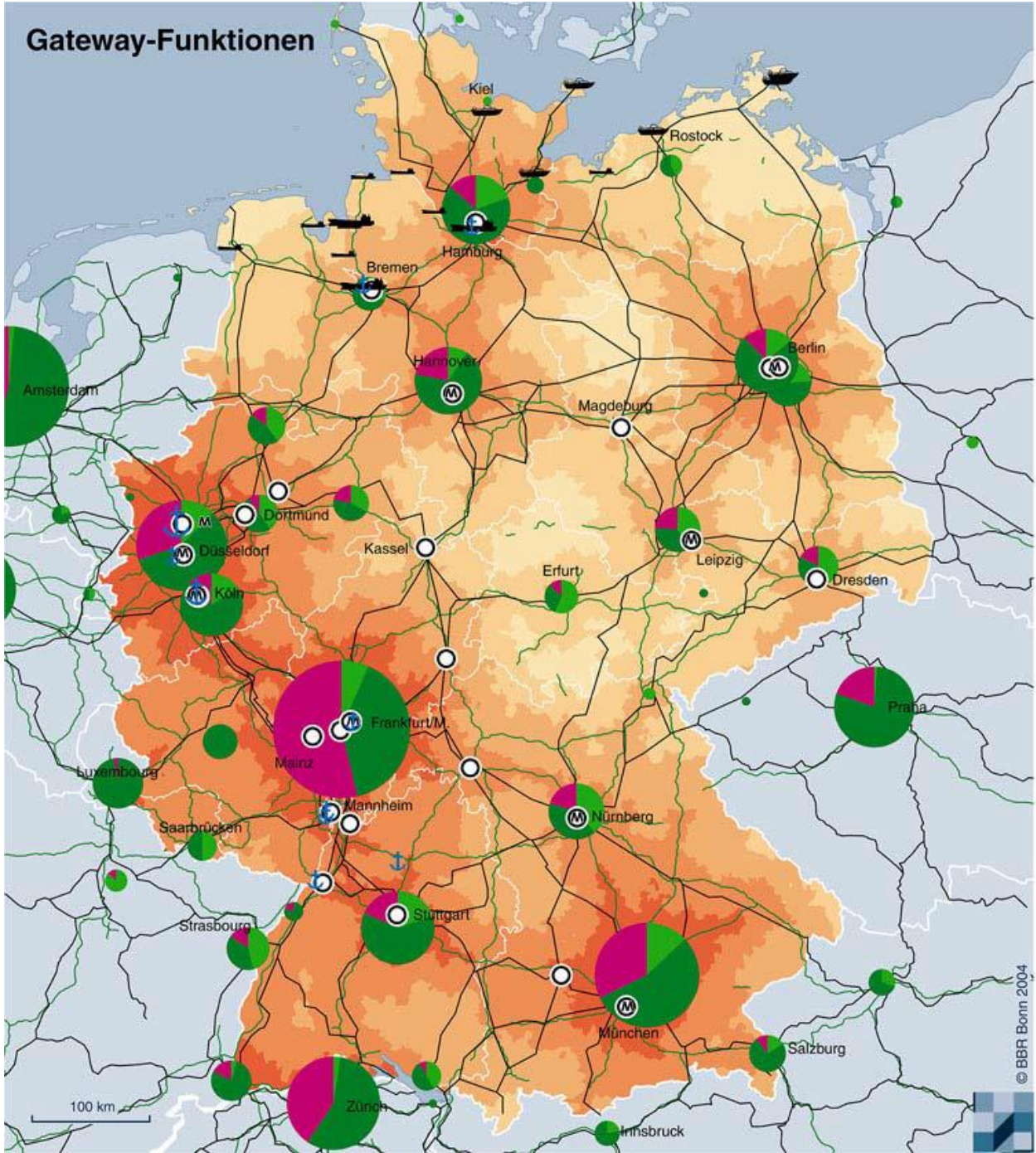

Politische Entscheidungs- und Kontrollfunktion

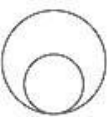
- Berlin** Regierungsfunktion: Bundeshauptstadt
- Wiesbaden** Regierungsfunktion: Landeshauptstadt

Gateway-Funktionen

Anzahl der Flugverbindungen des Flughafens zwischen dem 3. 11. 2003 und dem 9. 11. 2003 nach Zielgebieten

100
25

- National
- Europäisches Ausland
- Interkontinental

weitere Gateway-Funktionen

- Interkontinentaler Seehafen
- Fährhafen mit über-regionaler Bedeutung
- Seehafen mit über-regionaler Bedeutung
- bedeutender Binnenhafen
- Autobahn
- IC-/ICE-Knotenpunkt
- Strecke des Schienenpersonenfernverkehrs
- Messestandort

Erreichbarkeit von 39 ausgewählten europäischen Metropolen im Ausland im Pkw-/Luftverkehr 2004

- sehr gut
- gut
- mittelmäßig
- schlecht
- sehr schlecht

© BBR Bonn 2004

JOACHIM BURDACK

LEIPZIG – EINE STADTREGION AUF DER SUCHE NACH INTERNATIONALER BEDEUTUNG

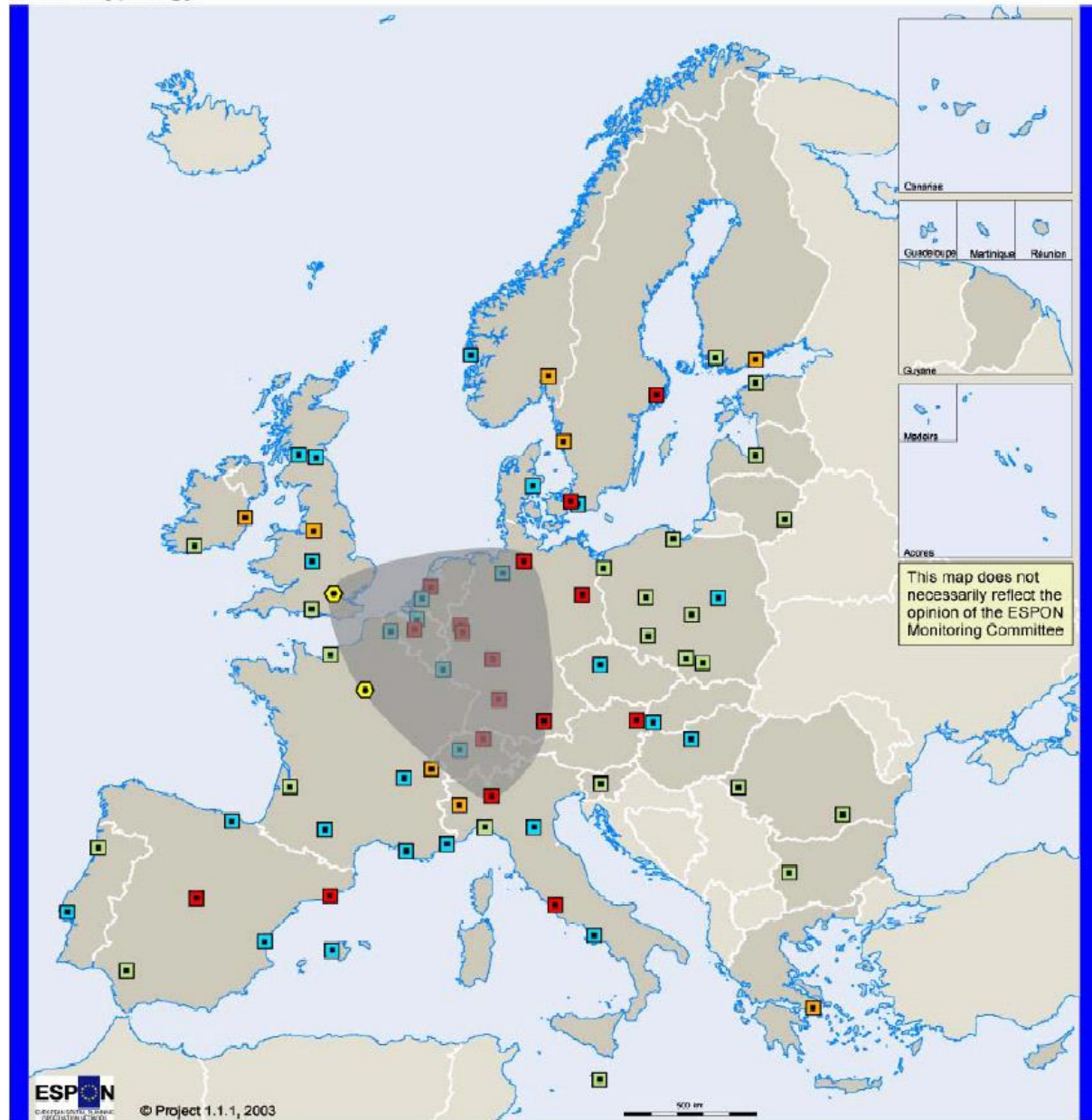
„Metropolendiskurs“

1. Nur Metropolen (Metropolregionen) können international erfolgreich um Firmensitze und hochqualifizierte Arbeitsplätze der Dienstleistungs- und Wissensökonomie konkurrieren.
  2. Metropolen sind wichtig für die Wettbewerbsfähigkeit eines Landes.
- Bewerbung für die Olympischen Spiele 2012
    - *“Leipzig 2012: One family”*
    - 2003: Nominierung als deutscher Olympiabewerber
    - 2004: Scheitern vor der Endrunde

- Wie kann eine „kritische Masse“ zur Bildung einer Metropole von europäischer Bedeutung erreicht werden?

ESPON
 EUROPEAN SPATIAL
 OBSERVATION NETWORK
 © Project 1.1.1, 2003

- Global node
- Category 1 MEGA
- Category 2 MEGA
- Category 3 MEGA
- Category 4 MEGA

■ Pentagon area

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries
 Origin of data: Eurostat, National Statistical Offices, National Experts
 Source: ESPON Database

STADTERNEUERUNG („REURBANISIERUNG“)

STADTZENTRUM

GEWERBEANSIEDLUNGEN „AUF DER GRÜNEN WIESE“

NEUE MESSE

ZUNEHMENDE BEDEUTUNG VON „CREATIVE INDUSTRIES“

Summarized economic fields, bases on several NACE Codes	Leipzig (City) 1999	Leipzig (City) 2005	Changes in %	Surrounding Districts 1999	Surrounding Districts 2005	Changes in %
Designer Fashion	540	190	-64,81	317	359	13,25
Video, film and photography	2255	4439	96,85	677	1507	122,60
Music and the visual and performing art	1810	1940	7,18	430	212	-50,70
Publishing	1649	1636	-0,79	53	26	-50,94
Computer games, software	825	1657	100,85	203	224	10,34
Arts/ antiques trade	5316	5122	-3,65	4579	3260	-28,81
Architecture	6025	3575	-40,66	2076	1135	-45,33
Advertising	793	1269	60,03	252	183	-27,38
Radio and TV	2465	2883	16,96	10	0	-100,00
<i>Total</i>	<i>21678</i>	<i>22711</i>	<i>4,77</i>	<i>8597</i>	<i>6906</i>	<i>-19,67</i>

STÄDTENETZWERK „EUROCITIES“

- Führendes Städtenetzwerk und städtische Interessenvertretung in Europa mit etwa 130 Mitgliedsstädten
  - Mitgliedschaft 1992, Mitglied des Executive Committees seit 1997
  - W. Tiefensee (OB Leipzig) Präsident von EUROCITIES 2003-2004
- Leipziger Beteiligung an Arbeitsgruppen (11)
  - Agenda 21 for Culture
  - Climate Change and Air Quality
  - Cohesion Policy
  - Culture and Young People
  - eGovernment
  - Entrepreneurships and Cluster
  - Migration and Integration
  - Mobility and Exchanges
  - Resources and Culture
  - Services of General Interest
  - URBACT
    - (Zum Vergleich: Chemnitz: 2; Dresden: 2)
- Partnerstädte: u.a. Brno, Czech Republic (since 1973)

LEIPZIG: RAUMKONSTRUKTE AUF METROPOLITANER MAßSTABSEBENE

1. **Stadtregion Leipzig(-Halle)**
  - 1,35 Mill. Einw.; 4400 qkm
2. Leipzig als Kern einer (**Wirtschafts-)** **Region Mitteldeutschland** (ehem. „Mitteldeutscher Industriebezirk“)
  - 2,5 Mill. Einw.; 13 000 qkm
3. Leipzig als Teil der Metropolregion **Sachsendreieck**“
  - 3,5 Mill. Einw.; 12.000 qkm

METROPOLITNÍ REGION BRNO

VÁCLAV TOUŠEK

- Dieser Diskussionsbeitrag, der auf den Daten für die Arbeitskräfte basiert, soll die Teilnehmer des Workshops über den Strukturwandel der Wirtschaft in der Metropolregion Brunn informieren.
  - Die Analyse der Veränderungen richtet sich nicht nur auf die Stadt Brunn, sondern auch auf das Brünner Umland.
  - Besondere Aufmerksamkeit liegt auf der Entwicklung der wichtigen Regionalprozesse –wie Pendlerprozesse zur Arbeit und die Mobilität der Bevölkerung.
  - Am Schluß des Beitrags werden die Haupttrends, die auf die Bevölkerungsgröße der Region einwirken können, genannt.
-

BRNĚNSKÉ VÝSTAVIŠTĚ / MASARYKŮV OKRUH

NEJVĚTŠÍ PRŮMYSLOVÉ PODNIKY V BRNĚ (1989)

Pořadí Reihenfolge	Název podniku Firmenname	Odvětví Industriezweig	Počet pracovníků (tis. osob) Arbeiterzahl (in Tausende Personen)
1.	Zetor	strojírenství (traktory)	10,3
2.	Zbrojovka	strojírenství (střelné zbraně, kancelářské stroje)	9,4
3.	Královopolská strojírna	strojírenství (stroje pro chemický průmysl)	6,6
4.	První brněnská strojírna	strojírenství (turbíny, kotle, zařízení pro elektrárny)	6,4
5.	Elektr. závody J. Fučíka	elektrotechnika (rozvaděče, stykače)	2,6
6.	Tesla Brno	elektrotechnika (měřicí přístroje)	2,1
7.	Sigma Slatina	strojírenství (čerpadla)	2,0
8.	Vlněna	textilní průmysl (vlnářské textilie)	1,9
9.	Šmeralovy závody	strojírenství (lisy, nástroje pro obrábění kovů)	1,8
10.	Mosilana	textilní průmysl (vlnářské textilie)	1,8

STRUKTURA ZAMĚSTNANOSTI V BRNĚ

	1989	2006
primér (primäre Sektor)	2,6 %	0,5 %
sekundér (sekundäre Sektor)	52,5 %	27,5 %
terciér (tertiäre Sektor)	44,9 %	72,0 %

Zdroj (Quelle): Toušek, V.: *Geografické aspekty transformace českého průmyslu po roce 1989*, Brno, 2003; Výpočty CRR MU, Brno, 2007

NEJVĚTŠÍ ZAMĚSTNAVATELÉ V BRNĚ (2006)

Pořadí Reihenfolge	Název podniku Firmenname	Odvětví Wirtschaftszweig	Počet pracovníků Arbeiterzahl
1.	Fakultní nemocnice Brno	zdravotnictví	4 759
2.	Masarykova univerzita	školství	4 116
3.	Statutární město Brno	veřejná správa	2 956
4.	Dopravní podnik města Brna	doprava	2 954
5.	Policie ČR, správa Jihomoravského kraje	veřejná správa	2 769
6.	Fakultní nemocnice u svaté Anny	zdravotnictví	2 714
7.	Vysoké učení technické	školství	2 712
8.	České dráhy	doprava	2 482
9.	Česká pošta	spoje	1 946
10.	Tesco Stores ČR	obchod	1 329

Zdroj (Quelle): Průzkum zaměstnanosti ve městě Brně k 31.12.2006, CRR MU, Brno, 2007

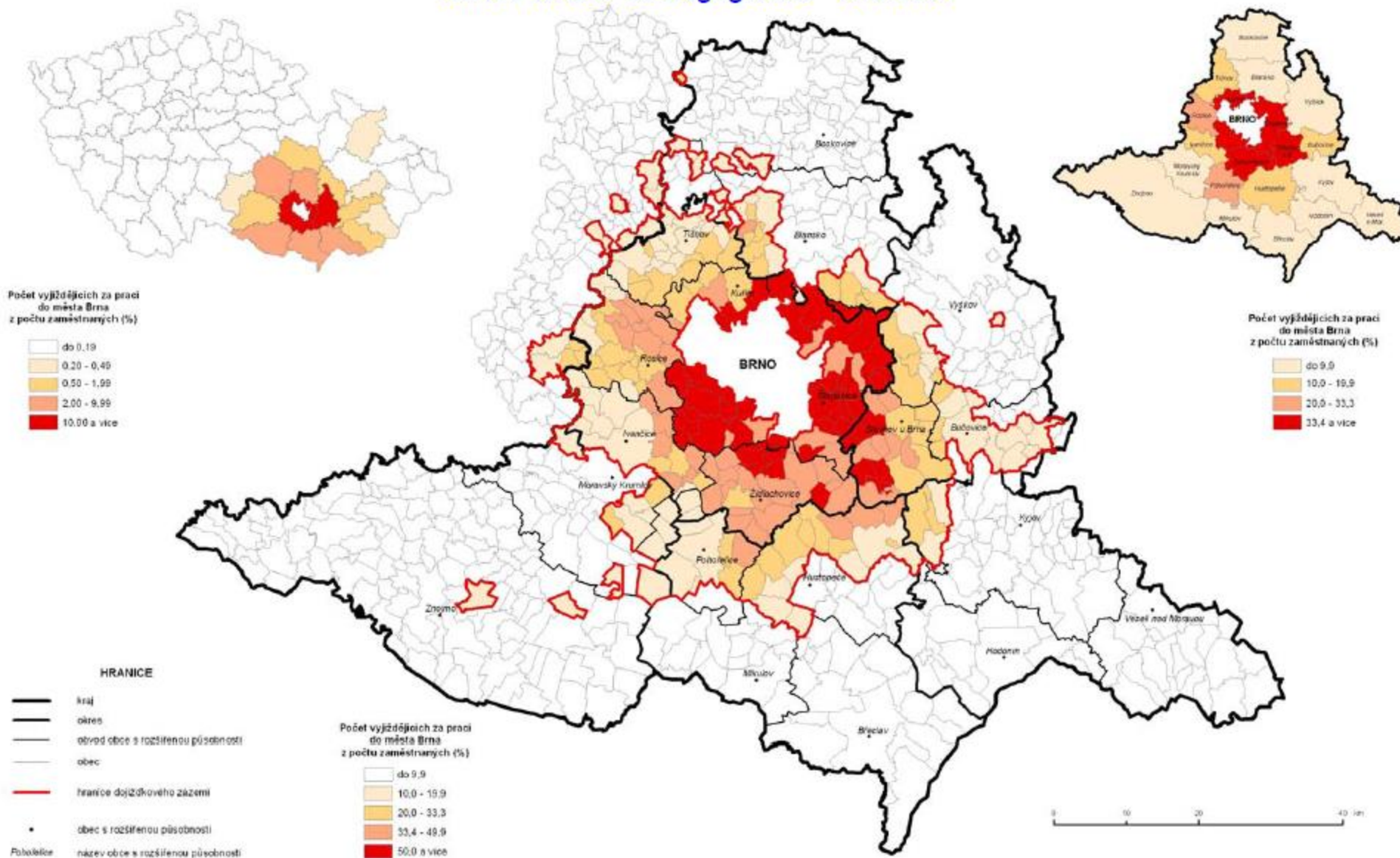
Nová Mosilana – textilní průmysl –1 201 osob
 ABB – elektrotechnický průmysl –1 104 osob
 Zetor – strojírenský průmysl –1 085 osob

Dojíždka za prací do města Brna

(3.3.1991)

Brno Pendler Einzugsgebiet - 3.3.1991

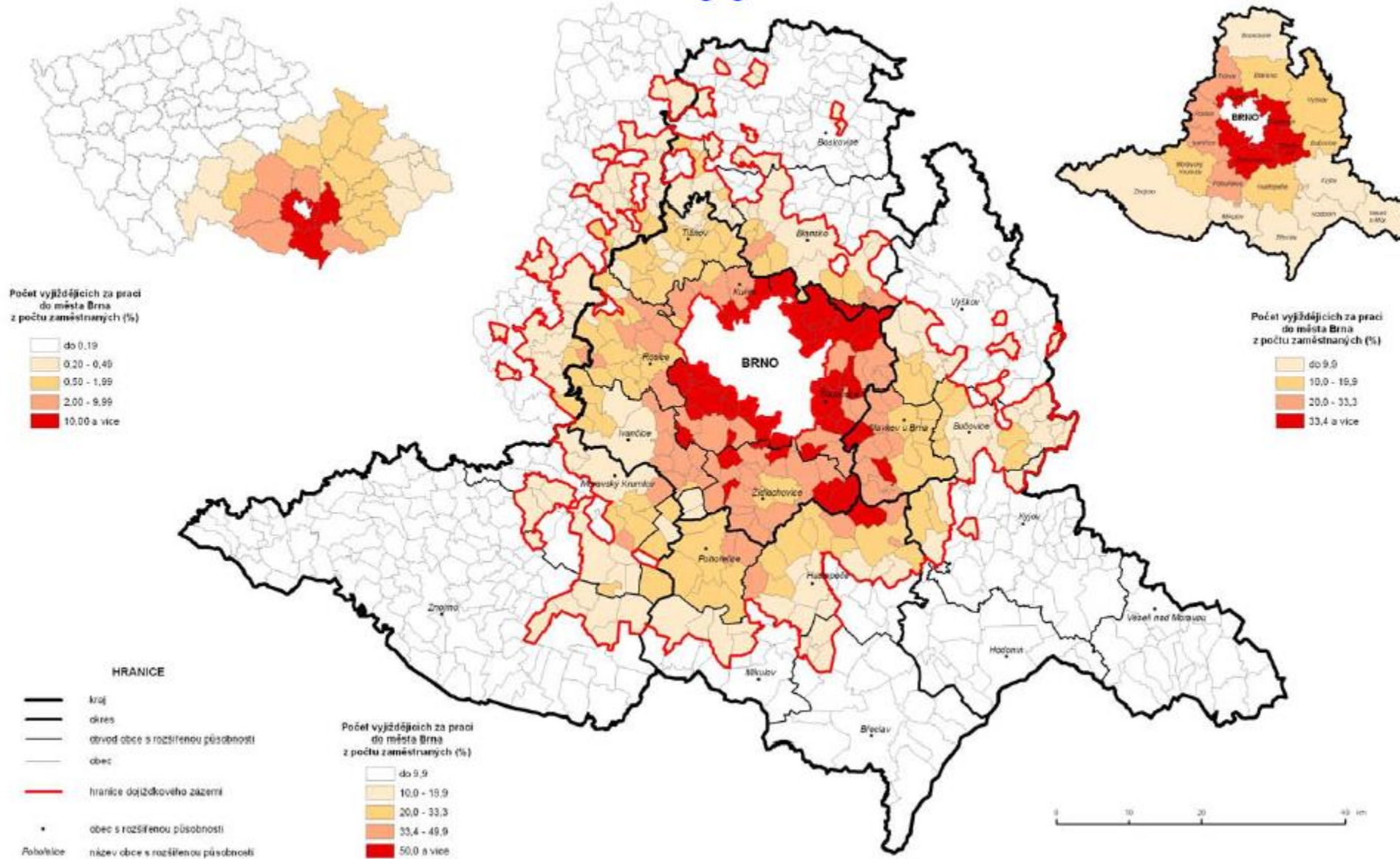

Dojíždka za prací do města Brna

(1.3.2001)

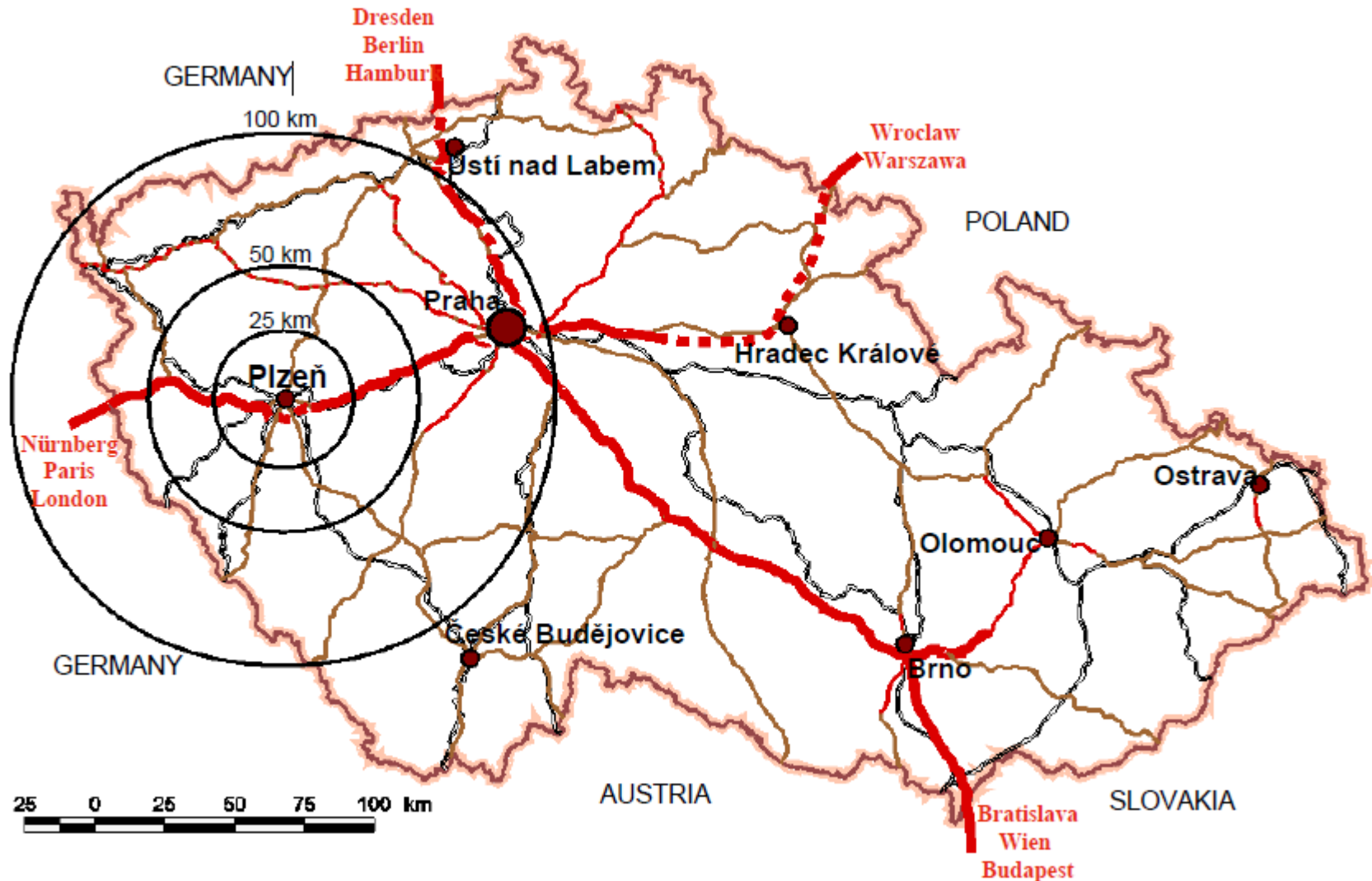
Brno Pendler Einzugsgebiet - 1.3.2001

METROPOLITNÍ REGION PLZEŇ

JAROSLAV DOKOUPIL, ZČU V PLZNI

METROPOLITNÍ FUNKCE

○ (1) Rozhodovací a kontrolní funkce:

- Podniky – ústředí národních a mezinárodních podniků (banky, burzy, finančnictví, specializované služby),
- Stát - vláda, úřady,
- Ostatní – nadnárodní organizace (EU, OSN atd.), mezinárodní nevládní organizace.

○ (2) Inovační a konkurenční funkce:

- Výroba a šíření produktů, vědění, zařízení, hodnot atd.)
- Hospodářské a technické inovace - výzkumně-vývojová činnost podniků, intenzivní vědecké inovace služeb, vědecké ústavy, zařízení pro transfer vědeckých poznatků a technologií,
- Sociální a kulturní inovace – kulturní zařízení, místa pro sociální komunikaci, nové životní formy, „metropolitní habitus“.

○ (3) Funkce brány:

- přístup k lidem – dopravní uzel, před. letiště a nádraží (vysokorychlostní vlaky),-
- přístup k vědění-média (TV, vydavatelství atd.), kongresy, knihovny, internetové servery,
- přístup k trhům – veletrhy, výstavy.

○ (4) „Symbolické funkce“

- kultura (divadlo, musea, umění), média, události, architektura, podoba města, image.

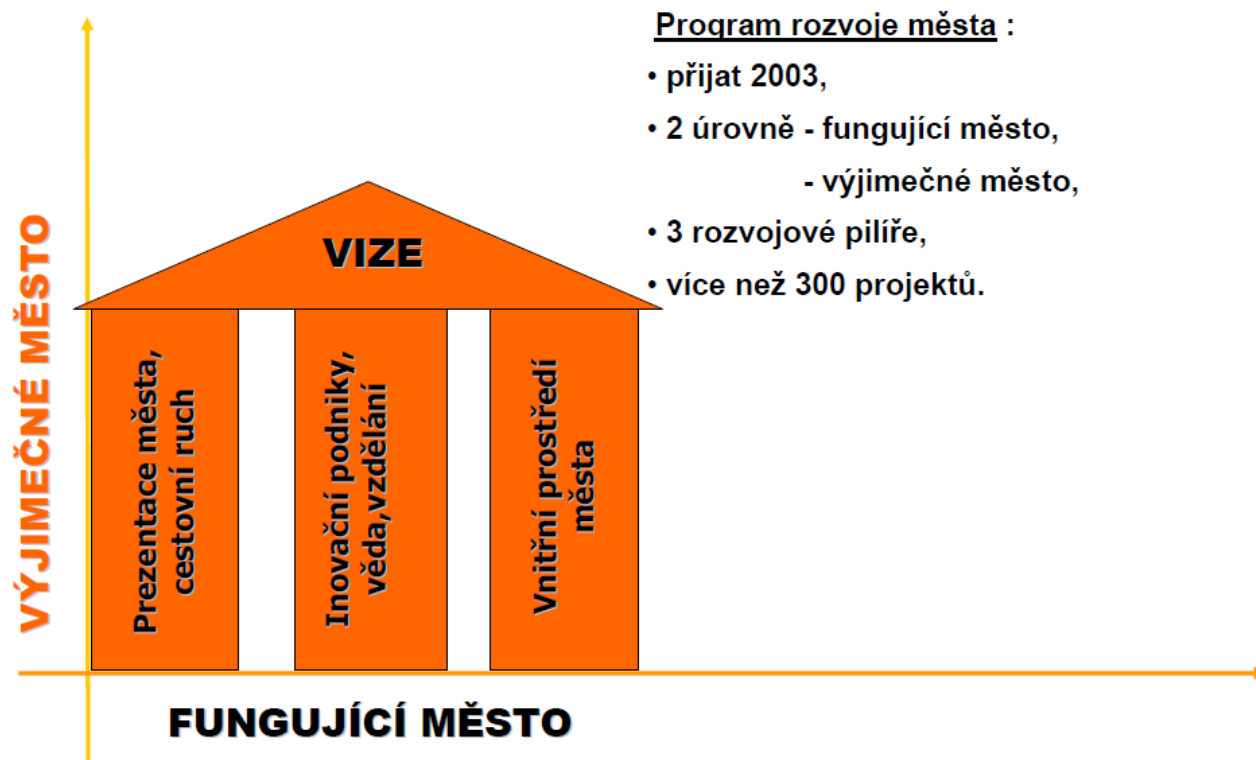

Projekt „Regiopolis“:

- cílem je vytvoření silného „regiopolárního“ prostoru ve spolupráci s regionálními centry Regensburg, Linz a České Budějovice,
- konkurence metropolitním aglomeracím München, Nürnberg, Wien, Praha,
- zásadním tématem je spolupráce v rozvoji inovativního podnikání.

„Plzeň – moderní evropské město“

ÚSTÍ NAD LABEM – OD MĚSTA PO METROPOLI
REGIONÁLNÍHO ROZMĚRU
MILAN JEŘÁBEK, JIŘÍ ANDĚL

